

Aylık Suriye Bülteni “Durağan Güvenlik Sorunları ve Kötüleşen Ekonomik Durum”

Nisan 2023

Bu rapor, Nisan ayı boyunca Suriye'deki en önemli siyasi, güvenlik ve ekonomik olayları incelemektedir. Bu ay içinde Arap dünyasının Esed rejimiyle yakınlaşması, Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı'nın resmi bir boykotun ardından 10 yıldan fazla bir süre sonra ilk kez Şam'a bir ziyarette bulunması Suriye ile ilgili yaşanan en önemli siyasi gelişmelerden biri oldu. Ayrıca, Şam ve Tunus arasında büyükelçilerin atanması, Esed rejimi Dışişleri Bakanı'nın Mısır ve Cezayir'de kabul edilmesi gibi gelişmeler yaşandı. Güvenlik açısından, İsrail'in Şam, Şam çevresi, Suveyda, Dera ve Kuneytra'daki İran destekli askeri ve güvenlik bölgelerine yönelik saldırıları devam ederken, Ankara Suriye'nin kuzeybatısında IŞİD lideri "Ebu'l Hüseyin el-Huseyni el-Kureysi"yi öldürdüğünü duyurdu. Son olarak, gıda maddelerinin eksikliği ve fiyatların yükselmesi sorunu Ramazan ayı ve Ramazan Bayramı boyunca insanları etkilemeye devam ediyor, geçen Ramazan ayının sonuna gelindiğinde fiyatlar %100 oranında yükseldi.

Arap ülkelerinin Esed rejimiyle yakınlaşması: Hızlı adımlar

Nisan ayında Tunus'un Şam'daki büyükelçiliğini açması, Esed rejimi Dışişleri Bakanı Feysal Mikdad'ın Mısır ve Cezayir'de karşılanması, resmi boykotun on yıldan fazla sürdüğü Suriye'ye Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı'nın ziyareti gibi adımlarla Arap dünyasının Esed rejimiyle yakınlaşması, Suriye siyasi sahnesinin ana başlığı haline geldi. Bu yakınlaşmanın ardında Suudi Arabistan, Ürdün ve Birleşik Arap Emirlikleri liderliğindeki Arap diplomatik girişimi ile birlikte Esed rejimiyle yeniden iletişim kurulması, adeta bölge ülkelerinin omuzlarına yük olmuş olan Suriye krizini "çözme" girişimini içeriyordu. Bu yakınlaşmanın amaçları arasında siyasi reform, uyuşturucu ile mücadele ve mültecilerin geri dönüşü için güvenli bir ortam hazırlanması bulunuyor.

Arap ülkelerinin Esed rejimiyle yakınlaşmasının, Suriye dosyasıyla ilgili yeni bir yaklaşım yolu olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Ancak bu yaklaşımın sonunda elde edilecek sonuçları gerçekleştirmek için açık bir vizyon veya yol haritası izlemediği de açıktır. Öte yandan Esed rejimi, Türkiye ile yakınlaşma sürecinde Türkiye'deki seçimlerin sonuçlarını bekliyor ve Türk güçlerinin Suriye topraklarından çekilmesini şart koşarak ilişkileri yeniden dizayn etmek istiyor. Ancak Ankara Suriye'den geri çekilme konusunun tartışılmasını şu anda reddediyor.

Resmi muhalefet yapıları Esed ile normalleşmeyi reddederken, Avrupalı elçiler ve temsilcilerle Katar'da birkaç kez buluştular. Batı'nın tutumu ise BM kararları uygulanmadan önce Esed ile normalleşmeye karşı çıkararak devam ediyor zira BM Özel Temsilcisi Pedersen, Suriye'deki siyasi sürecin "kritik bir dönüm noktasında" olduğunu belirtti.

Buna paralel olarak, "Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi" de uluslararası girişimlerin başarısızlığından sonra BM kararlarına uygun "barışçıl çözüm" başlıklı bir girişimde bulundu. "Şam hükümeti"nin acil önlemler olarak çözümü hızlandırmasını istedi.

Güvenlik operasyonları kamuoyundaki çıkmazı değiştirmiyor

Genel manzarada bir değişikliğe neden olmayan güvenlik operasyonları, İsrail'in İran nüfuzunu zayıflatma stratejisi çerçevesinde Suriye sahnesine yönelik güvenlik kurallarında bir değişikliğe neden olmadı. Hava saldırıları ve füze saldırıları, Şam ve çevresindeki güvenlik ve askeri birçok noktayı hedef aldı. Humus ve Suveyda kırsalında silah ve mühimmat depoları bombalandı. Hava saldırıları, Şam Uluslararası Havalimanı'nın çevresindeki hava savunma sistemlerini ve Humus kırsalındaki silah ve mühimmat depolarını içeriyordu. Ayrıca Uluslararası Koalisyon güçleri, İdlib'de terör örgütü DAEŞ'in önde gelen isimlerinden "Halid İd Ahmed El Ciburi"yi hedef aldı. Irak vatandaşı olan El Ciburi, Avrupa'da terörist saldırıların planlanmasından ve ağ liderliğinden sorumluydu. ABD, Türkiye ile eşgüdümlü olarak "Heyet Tahrir el Şam" örgütünün liderlerinden "Sami El Ureydi"yi "özellikle belirlenmiş küresel bir terörist" olarak terör listelerine ekledi. Türk istihbaratı da Suriye'nin kuzeybatısında bir operasyonla DAEŞ'in lideri "Ebu'l Hesen El Hesenî el Kurşî"nin öldürüldüğünü duyurdu. Operasyonun Türkiye'nin terörle mücadeledeki ulusal güvenlik hedefleri kapsamında gerçekleştiği belirtildi.

Dera'da ise, bir ay boyunca çeşitli saldırı ve suikastlerde toplam 32 kişi öldürüldü ve diğer 17 kişi de farklı güvenlik olaylarında hayatını kaybetti. Bu, ilin kontrolü altındaki bölgelerde istikrarı geri kazandırmak için gerçek bir siyasi çözüm elde etmeden, rejimin başarısızlığına ve Suriyelilerin hedeflerini gerçekleştirememeye durumuna işaret eden güvenlik kaosunun devam eden bir parçasıdır.

Temel Gıda ve Ürün Kıtılığı: Sabit Kötü Ekonomi

Esed rejimi ve İran arasında yapılan anlaşmalar ve ziyaretler çerçevesinde, İran Ulaştırma ve Kentsel Gelişim Bakanı Mehdi Birdevaş'ın Suriye'ye yaptığı ziyaret sırasında ekonomi, ticaret, konut, petrol, sanayi, elektrik, ulaşım ve sigorta sektörlerinde yeni ekonomik anlaşmalar imzalandı.

YPG kontrolündeki bölgelerde, Suriye lirasının değerindeki düşüş elektrik gibi birçok sektörü etkiledi, jeneratör sahipleri liranın değerindeki düşüşe rağmen amper fiyatlarını 8.000 Suriye lirasına yükseltti. Kamışlı ve Haseke kentlerinin belediyelerinin jeneratörlerin bir amper elektrik fiyatını 7.000 Suriye lirası olarak belirlemelerine rağmen, liranın değerindeki düşüş devam etti. Bölgede şeker maddesinde bir azalma ve artış gözlemleniyor ve "Norus" tüketim kurumuna yıllardır sınırlandırılan şeker maddesi ithalatı ve ticareti, fiyatların yükselmesine ve maddenin piyasalarda son yıllarda tekrar tekrar kıtlığa neden olmasına yol açtı. Buğday üretimi ve ticareti ile ilgili olarak, Özyönetim'e bağlı Tarım ve Sulama Kurumu, nüfuz alanlarındaki 24 buğday alım merkezini belirledi. Geçen yıl "Özyönetim" kuruluşu, çiftçilerden buğday alım fiyatını kilogram başına 2.200 Suriye lirası olarak belirlemiştir. Rakka ilindeki birçok hayvan

yetiştiricisi, yem fiyatlarının yükselmesinden dolayı hayvanlarını satmak için çaba sarf ediyor ve ildeki et fiyatları yükseldi. "Özyönetim" in bu sektöre herhangi bir destek sağlayamaması da bu durumun nedenlerinden biridir. "Özyönetim" ile rejim arasında Rusya'nın sponsorluğunda su, elektrik ve diğer hizmetler konusunda anlaşma imzalandı. Anlaşma, Menbiç ve çevresine rejim kontrolündeki Hafsa güç santralinden içme suyu sağlanması karşılığında, "Özyönetim" in rejim bölgelerine 30 MW elektrik ve 50 varil petrol sağlamasını içeriyor. Aynı zamanda "Özyönetim" e, Şeyh Maksud ve Eşrefiye mahallelerine lojistik ve petrol yardımı sağlama izni de verildi.

Muhalik bölgelerle ilgili olarak, Kuzey Halep kırsalındaki yerel konseyler ve elektrik şirketleri arasında elektrik konusu hala tartışma konusu olmaktadır. Azez şehrindeki yerel konsey, AK ENERGY elektrik şirketinden kilovat saat fiyatını düşürmesini isterken aksi takdirde sözleşmeleri feshetme tehdidinde bulundu. Şirket, 10 Nisan'dan itibaren elektrik abonelik ücretlerini azaltacağını açıkladı ancak yerel halk ve konseyler, fiyatın hala yüksek olduğunu ve yaşam koşullarıyla uyumlu olmadığından şikâyet ediyor.

Bölgedeki iyileştirme projeleriyle ilgili olarak, Suriye Yeniden Yapılandırma Kredisi Fonu, Kuzey Halep'te buğday ve sebze mahsullerinin üretimini desteklemek için bin çiftçiye 400 ton gübre ve bin buğday çiftçisine 850 ton gübre verildiğini duyurdu.

6 Şubat depreminin zararlarını azaltmak için bölgesel çabalar

6 Şubat depreminin zararlarını hafifletmek için Katar Kalkınma Fonu, Türkiye Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ile bir anlaşma imzalayarak, Suriye'nin kuzeyinde 70 bin kişiye hitap eden entegre bir şehir projesini destekleyeceğini duyurdu. Bu, Katar Kalkınma Örgütü ve Amerikan Uluslararası Kalkınma Ajansı'nın benzer bir anlaşma imzalamasından sadece birkaç gün sonra gerçekleşti. İmzalanan anlaşma, Suriye Sivil Savunma Örgütü'nün temel faaliyetlerini desteklemek için finansman sağlayarak, Kuzeybatı Suriye'deki hayat kurtaran hizmetlerin devamını sağlamayı amaçlamaktadır.

İdlib'teki Kurtuluş Hükümeti, evsel gaz silindiri fiyatını 90 sente (yaklaşık 17 Türk Lirası) düşürdü, 13.5 dolardan 12.6 dolara indirdi. Kuzeydeki akaryakıt fiyatları, dünya petrol fiyatlarından ve Türk Lirası'nın düşüşünden etkilenmektedir. Ayrıca, İdlib Ulusal Hastanesi, kanser hastalarının tedavisi için bazı ilaçları ücretsiz olarak dağıtmayı planlamaktadır. Kuzeybatı Suriye'deki kanser hastalarının durumu, 6 Şubat depremi sonrası Türk hastanelerinin hasta kabul etmeyi durdurmasından sonra daha kötüleşmektedir.

Öte yandan, Suriye Yanıt Koordinatörleri Ekibi, 6 Şubat depreminin Suriye ve Türkiye'deki zararlarıyla ilgili nihai raporunu yayınladı. Kuzeybatı Suriye'de 1,8 milyondan fazla kişi zarar gördü, 4256 sivil öldü ve yaklaşık 12 bin kişi yaralandı, 67 kişi hala kayıp ve 300 bin kişi göç etti. Kadın, çocuklar ve özel durumlar dâhil olmak üzere daha fazla yüzde 65'i oluşturuyor. Ekonomik kayıpların ise kamu ve özel sektör dâhil diğer kuruluşları içeren 1.95 milyar dolar olduğu belirtildi. Deprem, farklı kesimlere hitap eden 433 okul, 73 tıbbi tesis ve 136 konut biriminde hasara neden oldu. Ayrıca, 2000'den fazla bina yıkıldı.